



ČESKÁ REPUBLIKA  
**ROZSUDEK**  
**JMÉNEM REPUBLIKY**

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Pavla Moravce a soudkyň Mgr. Miroslavy Lanžhotské a JUDr. Miluše Krejzlíkové ve věci

žalobců:

- a) [redacted] J. [redacted] Č. [redacted], narozený [redacted]  
bytem [redacted], [redacted]  
zastoupený advokátem [redacted] T. [redacted] N. [redacted]  
sídlem [redacted], [redacted]
- b) D. [redacted] Č. [redacted], narozená [redacted]  
bytem [redacted], [redacted]  
zastoupená [redacted] P. [redacted] P. [redacted] jako obecným zmocněncem  
bytem [redacted], [redacted]

proti  
žalovaným:

1. G. [redacted] J. [redacted], narozená [redacted]  
bytem [redacted], [redacted]
2. M. [redacted] V. [redacted], narozený [redacted]  
bytem [redacted], [redacted]
- oba zastoupeni advokátkou [redacted] M. [redacted] D. [redacted]  
sídlem [redacted], [redacted]

**o určení existence služebnosti vodovodu**

k odvolání žalobců proti částečnému rozsudku Okresního soudu v [redacted] ze dne 14. 11. 2019  
č. j. [redacted]

takto:

Rozsudek okresního soudu se potvrzuje.

#### Odůvodnění:

1. Okresní soud jako soud prvního stupně (dále jen „soud prvního stupně“) shora označeným rozsudkem zamítl žalobu na určení existence služebnosti vodovodu vedeného přes služební pozemky parc. č. [redacted] a [redacted] v katastrálním území [redacted] ve prospěch panujícího pozemku St. [redacted] v katastrálním území [redacted] podle geometrického plánu č. [redacted], zhotoveného [redacted] geodetickou kanceláří.
2. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že domnělý panující pozemek patří do rovnodílného spoluvlastnictví žalobců a že domnělý služební pozemek parc. č. [redacted] vlastnický náleží první žalované a pozemek parc. č. [redacted] se nachází v rovnodílném spoluvlastnictví žalovaných. Předmětný vodovod, zásobovaný vodou z neznámého pramene, by měl podle geometrického plánu předloženého žalobci vést pod povrchem dalších devíti pozemků (parc. č. [redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted] a st. [redacted] v katastrálním území [redacted]) ve vlastnictví a spoluvlastnictví mnoha (v odůvodnění rozsudku vyjmenovaných) fyzických osob a měl by ústít na domněle služebném pozemku St. [redacted].
3. Žalobci tvrdili, že osoba jim neznámá provedla na pozemcích parc. č. [redacted] a [redacted] ve vlastnictví první žalované stavební úpravy zadržovací vodovodní nádrže, čímž znemožnila vtok vody do předmětného vodovodu a tím zásobování vodou ve prospěch panujícího pozemku.
4. Soud prvního stupně po zjištění, že trasa předmětného vodovodu by měla vést nejen pod povrchem domněle služebními pozemky parc. č. [redacted] a [redacted], ale pod dalšími devíti pozemky, dovodil absenci naléhavého právního zájmu na žádaném určení ve smyslu ustanovení § 80 o. s. ř. Argumentoval, že žalobci nemohou prostřednictvím žádaného určení docílit nastolení plné právní jistoty ohledně sledovaného právního poměru či práva. Existence služebnosti vodovodu na ostatních dotčených pozemcích nebyla před zahájením řízení ani v jeho průběhu postavena najisto, takže z pohledu preventivního charakteru určovací žaloby by i případný vyhovující rozsudek nepřivodil komplexní řešení.
5. Soud prvního stupně rozhodl částečným rozsudkem s odůvodněním, že se jeví účelné, aby o dalším uplatněném nároku žalobců, tj. určení existence služebnosti – práva na vodu – zatěžující pozemky parc. č. [redacted] a [redacted] v katastrálním území [redacted], ve výlučném vlastnictví první žalované, bylo rozhodnuto v pokračujícím řízení v závislosti na tom, jakým způsobem žalobci upřesní určovací žalobu a budou tvrdit právně významné skutečnosti a označí k nim důkazy.
6. Proti rozsudku se odvolali žalobci. Přednesli, že určovací žalobu podali z preventivních důvodů, aby odstranili právní nejistotu (ohrožení) zákonného nároku čerpat vodu z přírodního zdroje tak, jak činili nejen oni nejméně 20 let, čímž toto právo vydrželi. Zaujali stanovisko, že nároku na nerušené čerpání vody z přírodního zdroje se nemohli domoci jinak, než právě pomocí určovací žaloby. Poznamenali, že i geometrickým plánem ze dne [redacted] 1936, zpracovaného civilním geometrem [redacted] J. [redacted] H. [redacted], prokázali existenci přibližně 80 m dlouhého vodovodu vyvěrajícího z přírodního zdroje, a následně geometrickým plánem č. [redacted] se jim podařilo vymezit trasu předmětného vodovodu. „Soudní určení nároku na čerpání vody z uvedeného přírodního zdroje má být konečným vyřešením sporu a nastolením právního stavu, který předcházela protiprávní technické manipulaci žalovaných s vodou z přírodního vodního zdroje, který oni sami vřem nebo kopanou studnou stavebně nepořídili“. Posteskli si, že soud prvního stupně jim neposkytl poučení o skutkovém a hmotně právním náhledu na souzenou věc. Soud prvního

stupně podle jejich názoru rezignoval na řádné a úplné zjištění skutkového stavu věci tím, že nevyslyšel jejich důkazní návrh na provedení místního šetření. Soud prvního stupně rovněž odmítl jejich návrh na provedení důkazu listinami pořízenými v německém jazyce a pouze je vybídl k předložení úředního překladu. Zdůraznili, že na rozdíl od žalovaných nemají vlastníci (spoluvlastníci) ostatních dotčených pozemků s vedením vodovodu žádný problém. Žádali, aby napadený rozsudek byl zrušen a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

7. Žalovaní se s napadeným rozsudkem ztotožnili a navrhli jeho potvrzení. Podání žaloby na určení existence služebnosti vodovodu nepokládali za preventivní krok ze strany žalobců, nýbrž jako šikanózní jednání. Podotkli, že žalobcům nikdy nebránili v čerpání vody z přírodního zdroje, který se nadto nenachází na pozemcích v jejich vlastnictví, a podtrhli, že jejich právní předchůdci nevěděli o existenci geometrického plánu č. [REDAKCE], jeho zhotoviteli nedali souhlas ke vstupu na domněle služebné pozemky, natož aby mu poskytli součinnost při zaměřování trasy vodovodu. I kdyby žalobci prokázali existenci vodovodu, není znám jeho vlastník. Popřeli tvrzení žalobců, že by jakkoliv technicky manipulovali s vodou z přírodního zdroje. Měli za to, že soud prvního stupně se před vyhlášením napadeného rozsudku nedopustil žádného zásadního procesního pochybení. Procesní terén byl v důsledku neurčitosti a nepřesnosti původní formulace žalobního žádání složitý, protože žalobci na straně jedné se domáhali určení existence služebnosti vodovodu s tím, že tuto služebnost získali vydržením, a na straně druhé si protirečili nárokem na zřízení té samé služebnosti rozhodnutím soudu. U soudu prvního stupně se pak při ústním jednání dne 14. 11. 2019 podařilo objasnit právní povahu uplatněného nároku. Soud prvního stupně poté vedl žalobce k doložení naléhavého právního zájmu na žádaném určení a před vyhlášením napadeného rozsudku poskytl účastníkům poučení podle § 119a odst. 1 o. s. ř. Za situace, kdy žalobcům se nepodařilo doložit naléhavý právní zájem na žádaném určení, soud prvního stupně nepochybil, když se nepustil do věcného projednání sporu a neprováděl obsáhlé dokazování. Žalobci neprokázali, že by narazili na nepochopení s určením existence služebnosti jen v případě žalovaných, zatímco vlastníci (spoluvlastníci) ostatních dotčených pozemků byli s žalobci zajedno.
8. Krajský soud jako soud odvolací (dále jen „odvolací soud“) poté, co se ujistil, že odvolání podaly oprávněné osoby a včas a že odvolání bylo přípustné a obsahovalo všechny zákonem předepsané náležitosti (§ 42 odst. 4, § 201, § 204 odst. 1, § 205 odst. 1 o. s. ř.), přezkoumal napadený rozsudek včetně řízení, jež mu předcházelo, a dospěl k závěru, že odvolání není opodstatněné.
9. Podle § 80 o. s. ř. určení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem.
10. Podle § 152 odst. 2 o. s. ř. rozsudkem má být rozhodnuto o celé projednávané věci. Jestliže to však je účelné, může soud rozsudkem rozhodnout nejdříve jen o její části nebo jen o jejím základu.
11. Určovací žaloba podle § 80 o. s. ř. je preventivního charakteru a má místo jednak tam, kde její pomocí lze eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu a k odpovídající nápravě nelze dospět jinak, a jednak v případech, v nichž určovací žaloba účinněji než jiné právní prostředky vystihuje obsah a povahu příslušného právního vztahu a jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy tvořící určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů účastníků. Tyto funkce určovací žaloby korespondují právě s podmínkou naléhavého právního zájmu; nelze-li v konkrétním případě očekávat, že je určovací žaloba bude plnit, nebude ani naléhavý právní zájem na takovém určení. Zamítá-li soud žalobu na určení, zda tu právo nebo právní vztah je či není, pro nedostatek naléhavého právního zájmu

na takovém určení, je vyloučeno, aby současně žalobu přezkoumal po věcné stránce (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 1997 sp. zn. 3 Cdon 1338/96).

12. Určovací žaloby slouží potřebám praktického života a nemohou vést ke zbytečnému rozmnožování sporů. Naléhavý právní zájem na požadovaném určení je proto současně dán jen tehdy, jestliže je (objektivně vzato) způsobilé odstranit stav právní nejistoty žalobce nebo ohrožení jeho práva. Pomocí určovací žaloby nelze řešit otázky, které mají význam jen pro jiné – dosud nezahájené nebo již probíhající – řízení (v němž je lze řešit jako předběžné otázky) nebo které mají být podle zákona řešeny v jiném řízení (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2014 sp. zn. 33 Cdo 1734/2013).
13. Určovací žaloba podle § 80 o. s. ř. je prostředkem umožňujícím poskytnutí ochrany právnímu postavení žalobce dříve, než toto jeho postavení bylo porušeno, takže jejím cílem je zásadně poskytnutí preventivní ochrany. Není proto opodstatněna tam, kde právní vztah nebo právo byly porušeny a kde je třeba domáhat se ochrany žalobou na plnění (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2004 sp. zn. 26 Cdo 635/2003).
14. Žalobci podaná určovací žaloba postrádá zákonem vyžadovaný naléhavý právní zájem, protože nenaplnuje její preventivní charakter. Důvody neexistence preventivního charakteru určovací žaloby jsou tu dva. První spočívá v tom, že na soudním řízení by neměli brát účast jen žalobci v pozici vlastníků domnělého panujícího pozemku a žalovaní v postavení vlastníků domnělých služebných pozemků, ale všichni vlastníci (spoluvlastníci) ostatních pozemků, pod jejichž povrchem má vést podle tvrzení žalobců trasa předmětného vodovodu. Pokud vlastníci (spoluvlastníci) těchto ostatních pozemků existenci služebnosti nepopírají, jak tvrdí žalobci, měli by vystupovat na straně žalobců. Jestliže by nechtěli stát na straně žalující, žalobcům by nezbylo, aby je v určovací žalobě označili za žalované. Rozsudek, kterým by byla určena existence dané služebnosti ve prospěch panujícího pozemku a zatěžující pouze dva služebné pozemky, by mohl teoreticky být podkladem pro vklad do katastru nemovitostí (§ 4 odst. 1 písm. e/, § 11 odst. 1 písm. c/, § 14 odst. 2 zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů), ale sporná otázka existence služebnosti by takovým rozsudkem byla vyřešena jen ve vztahu mezi účastníky řízení, resp. ve vztahu k pozemkům, které se staly předmětem řízení. Jestliže v řízení nevystupují všichni vlastníci (spoluvlastníci) ostatních dotčených pozemků, nemohl by takto okleštěný rozsudek vytvořit pevný základ pro vyjasnění právních vztahů ve vztahu ke všem pozemkům, postavení žalobců by nečinilo jistým a jejich pozice by se nijak znatelně nezlepšila.
15. Druhý důvod absence preventivního charakteru určovací žaloby tkví v tom, že podle tvrzení samotných žalobců byla jejich práva plynoucí z dané služebnosti porušena, a je tudíž třeba domáhat se ochrany žalobou na plnění (viz shora).
16. Přijal-li soud prvního stupně správný závěr o absenci naléhavého právního zájmu na žádaném určení, postupoval správně, když určovací žalobu nepřezkoumal po stránce věcné (viz shora).
17. Soud prvního stupně vydáním částečného rozsudku dbal zásady rychlé a účinné ochrany práv (§ 6 o. s. ř.). Části projednávané věci se zde rozumí z objektivního hlediska jeden ze dvou uplatněných nároků a ze subjektivního pohledu existenci prostého společenství účastníků v řízení (§ 79 odst. 1, § 90, § 91 odst. 1 o. s. ř.). Rozhodnutí o části projednávané věci zde bylo ve shodě s ustanovením § 152 odst. 2 o. s. ř. účelné, protože druhý uplatněný nárok dosud nebyl po skutkové stránce specifikován a žalobci zatím nedostáli povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní (§ 79 odst. 1, § 101 odst. 1 a 2 o. s. ř.).
18. Odvolací soud se zřetelem na shora uvedené závěry napadený částečný rozsudek jako věcně správný potvrdil (§ 219 o. s. ř.).

19. Rozhodnutí o náhradě nákladů odvolacího řízení se zůstává konečným rozsudku.

**Poučení:**

Proti tomuto rozsudku není přípustné odvolání.

Dovolání je přípustné tehdy, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak. Dovolání lze podat do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu k Nejvyššímu soudu České republiky v Brně prostřednictvím Okresního soudu v Semilech.

Hradec Králové 24. září 2020

JUDr. Pavel Moravec v. r.  
předseda senátu